

Юкало Володимир Васильович*аспірант кафедри публічного управління та публічної служби Інституту державного управління Національного Університету "Львівська політехніка"*

ORCID: 0000-0002-0010-9431

e-mail: yukalo0888@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проаналізовано методологічні підходи до дослідження проблематики надання медичних послуг з допоміжних репродуктивних технологій в Україні. обґрунтовано загальнонаукові та спеціально наукові методологічні підходи до дослідження, враховуючи специфіку теми, її мультидисциплінарність. Визначено публічно-управлінські, медичні, етичні, соціальні, конфліктологічні, економічні, інфраструктурні та інші аспекти вивчення проблематики формування державної політики у сфері надання допоміжних репродуктивних послуг.

Ключові слова: методологія досліджень; допоміжні репродуктивні технології; державна політика; методологічні підходи; соціальні зміни.

Постановка проблеми. Дослідження проблематики регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій є складною для опису та багатокомпонентною. Ця проблематика містить в собі аспекти управління на різних рівнях медичної науки та практики, етики, соціології, правової регламентації, організаційного забезпечення тощо. Враховуючи багатокомпонентність та мультидисциплінарність проблематики постає питання визначення ключових методологічних підходів до її вивчення. Оскільки методологія однієї чи кількох з наук, які містяться у проблематиці регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій, не може забезпечити всебічне дослідження та формулювання дієвих рекомендацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку публічно-управлінського дискурсу у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій питання методологічних підходів дослідження майже не розроблено. Переважна кількість розробок присвячена правовій регламентації забезпечення допоміжних репродуктивних технологій або суто медичним проблемам, що передбачає специфічний методологічний апарат. Серед досліджень сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців із зазначеної проблематики В. Авер'янов, С. Браунса, В. Князевич, Д. Пугач, Б. Хартман, М. Щирбань та інші сфокусували свої розробки на проблемах формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та надання медичних послуг загалом і (де на враховується специфічність процесів регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій); С. Антонов, О. Бабиц, В. Зукін, І. Ципко та інші, які досліджують наявні прогалини у правовій регламентації прав та обов'язків суб'єктів під час надання медичних послуг, зокрема здійснення циклів допоміжних репродуктивних технологій. Питання методології досліджень, зокрема і мультидисциплінарних, порушують у своїх працях В. Бакуменко, І. Гасюк, В. Капленко, О. Оболенський та інші.

Видокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішена раніше частина загальної проблеми на сьогодні полягає у відсутності системи поглядів та усталеної методології досліджень мультидисциплінарних проблематик у публічному управлінні, зокрема щодо регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій.

Виклад основного матеріалу. Дослідження будь-якої проблематики вимагає, насамперед, науково-методологічного обґрунтування. Це зумовлено тим, що без чіткої теоретико-методологічної бази, яка враховувала б магістральні тенденції сучасного наукового дискурсу, а також суб'єктивні й об'єктивні фактори, будь-яка наукова розробка не призведе до формулювання висновків, що будуть ефективними у практиці у майбутньому.

На наш погляд, з методологічних позицій проблематику регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій доцільно проаналізувати крізь призму системного, гуманістичного, інституціонального, структурно-функціонального, конфліктологічного, діяльнісного, компаративного підходів. Кожен з перелічених наукових підходів розглядаємо як певну компоненту дослідження, задля складання цілісної картини. З іншого боку, кожен з підходів є методологічним інструментарієм, який ми застосовуємо для цілісного і різнобічного висвітлення проблематики регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій у контексті управлінських відносин. Ми виходимо з позиції, що чим компонентнішим є об'єкт дослідження, тим ширшою має бути палітра підходів, котрі застосовуються для його вивчення.

Комплексне дослідження проблематики регулювання надання послуг населенню з допоміжних репродуктивних технологій (далі – ДРТ) у нашому дослідженні здійснюємо на засадах системного підходу. У сучасній науці системний підхід вважають універсальним принципом світоглядного значення, єдина для багатьох наук методологія пізнання та технологія дослідження [1, с. 18]. Системний підхід передбачає декомпозицію, поділ складних об'єктів і явищ дійсності на підсистеми різних порядків для їхнього аналізу (системний аналіз), а також наступне їх поєднання для дослідження інтегрованих цілісних характеристик системи (системний синтез) [2, с. 398]. Системний підхід дає змогу вивчати явища не відокремлено одне від одного, а у взаємодії та зв'язках, у який спосіб ці зв'язки впливають на зміни суб'єктів та об'єктів управління. Це неодмінно потребує оцінювання середовища, що визначає чинники і параметри формування, функціонування та розвитку цього явища.

Зазначимо, що нині методологічні засади системного підходу в публічному управлінні перебувають у стані термінологічного і функціонального становлення; немає чітко регламентованих меж, етапів та критеріїв застосування під час здійснення вузькоспеціалізованих досліджень [3, с. 176]. Результати аналізу наукової літератури свідчать, що наведена теза актуальна й для мультидисциплінарних досліджень, яким є вивчення проблематики регулювання надання послуг населенню з ДРТ.

Зважаючи на методологічні засади системного підходу, проблематика управлінських процесів у сфері застосування ДРТ розглядаємо як цілісну систему, для якої характерні:

- впорядкованість і цілісність функціонування;
- цілісність, яка складається з компонентів: управління на різних рівнях, медичних наукових розробок та практики надання медичних послуг, етики, ставлення суспільства (суспільної думки), правової регламентації, організаційного, інфраструктурного та економічного забезпечення тощо;
- порядок розташування складових цілого, хід процесів у послідовному пов'язаному порядку як частина суспільного розвитку та реалізації медичної реформи.

Одним з основних принципів дослідження у сфері публічного управління є структурно-функціональний аналіз. Його здійснення базується на твердженні, що кожне соціокультурне явище або процес може бути досліджене як системно-організована структурна цілісність, в якій кожний елемент відіграє певну роль. Структурно-функціональний підхід спрямований на вирішення проблем, пов'язаних з існуванням, функціонуванням і підтриманням життєздатності системи. Структурний аспект містить в собі визначення елементів, які створюють конкретну систему та виявлення стійких зв'язків і відносин між ними. Функціональний аспект охоплює вивчення внутрішніх механізмів функціонування елементів і зовнішнього функціонування системи у процесі її взаємодії зі зовнішнім середовищем. Структурно-функціональний підхід спрямований на дослідження стійких закономірностей між елементами системи, зовнішніх проявів властивостей об'єкта (системи або її елемента) у цій системі відносин, певного способу взаємодії об'єкта з навколишнім середовищем [4, с. 170]. Структурно-функціональний підхід у дослідженні проблематики управлінських процесів у сфері застосування ДРТ дає змогу проаналізувати алгоритм формування морально-етичних основ формування державної політики та регіональних програм у сфері ДРТ через основні функції управління: планування, організацію, координацію, мотивацію, контроль та оцінювання. Послідовна та комплексна реалізація перелічених функцій сприяє формуванню та підтримці стандартів надання медичних послуг та чіткої правової регламентації в аспекті проблематики управлінських процесів у сфері застосування ДРТ.

Гуманістичний підхід у процесі дослідження проблематики регулювання у сфері ДРТ пов'язаний, передусім, із аналізом місця та ролі людського чинника. Гуманістичний вимір суспільства та посадовців, які приймають управлінські рішення, це певна якість діяльності, за якої людина, її здоров'я (у нашому контексті – репродуктивне) визнається найвищою соціальною цінністю, а забезпечення її прав і свобод визначає зміст і спрямованість управлінської діяльності у цій сфері. Людський вимір крізь призму гуманістичного підходу розглядають як сприйняття системою державного управління сукупності ідей, поглядів, переконань, поваги до честі, гідності і прав людини, турботи про її благо, різнобічний розвиток, про створення гідних людини умов суспільного життя [5, с. 17]. Отже, гуманістичний підхід у дослідженнях публічного управління у сфері ДРТ можна застосовувати насамперед під час формування етичних засад здійснення ДРТ, розроблення алгоритмів захисту прав всіх суб'єктів у процесах застосування ДРТ (медичного персоналу, споживачів послуг, дітей).

Результативна діяльність публічної служби, зазвичай, відбувається завдяки інституціоналізації як процесу упорядкування, формалізації та стандартизації. Зважаючи на це, відбувається поширення нового напрямку державно-управ-

лінської теорії та практики – інституціонального підходу [6, с. 176]. Інституційний підхід містить концепцію інститутів та інституціональної динаміки, він сфокусований на пояснення найзагальніших закономірностей розвитку будь-якого суспільства, оскільки саме інституціональне середовище задає систему стимулів, спрямовуючи діяльність людей у певному руслі. Головна роль інститутів у суспільстві – зменшення невизначеності шляхом установлення стійкості структури взаємодії між людьми. Інститути визначають і обмежують набір альтернатив, які є в кожній людини, вони охоплюють усі форми обмежень, створених людьми для того, щоб надати певну структуру людським відносинам [7]. Зазначимо, що інститути підтримують соціальні структури та порядок у суспільстві. Вони ґрунтуються на чітко розробленій ідеології, системі правил і норм, а також на соціальному контролі за їх виконанням. Інституціональна діяльність здійснюється людьми, що організовані в групи, де проведений розподіл на статуси та ролі відповідно до потреб цієї соціальної групи та суспільства загалом [8, с. 67].

Інституціональний підхід дає змогу розглядати процеси публічного управління не лише як процедури чи діяльність, а як сукупність елементів, що взаємодіють між собою. Отже, соціальний інститут, а в нашому випадку інститут публічної управління у певній сфері, створює можливості членам суспільства задовольняти свої потреби та інтереси; регулює дії членів суспільства в межах соціальних відносин; забезпечує стійкість суспільного життя; забезпечує інтеграцію прагнень, дій та інтересів індивідів та здійснює соціальний контроль. Регулювання відносин та надання послуг у сфері ДРТ, своєю чергою, визначаються набором специфічних цінностей, принципів, норм та стандартів; інтеграцією їх в соціально-політичну, економічну, соціально-етичну структури суспільства та наявністю матеріальних засобів і умов, які забезпечують здійснення соціального контролю [9, с. 459, 10, с. 322]. Отже, можна зробити висновок, що інституційний підхід у дослідженнях публічного управління у сфері ДРТ можна застосовувати для визначення стійких комплексів формальних і неформальних правил поведінки та ієрархії всіх суб'єктів взаємодії, цінностей, принципів, норм, завдяки яким спрямовується й контролюється поведінка/ функціонування цих суб'єктів.

Одним із найсуперечливіших підходів у сучасній методології досліджень є конфліктологічний підхід. Але оминати його увагою ми вважаємо неможливим через гостру суспільну суперечку щодо застосування ДРТ як виду медичної послуги, а також наявності певних не врегульованостей та суперечок щодо кожного етапу застосування ДРТ. Через це вже багато років затягується прийняття нормативної бази щодо врегулювання суспільних відносин у сфері ДРТ. Як і у випадку з трансплантологією, суспільство неоднозначно сприймає наукове втручання у процес народження нового життя.

Конфліктологічний підхід підкреслює суперечливий характер взаємодії між керівною системою та системою, якою керують, специфіку управлінської діяльності, спрямованої на регулювання і вирішення конфліктів між загальними та приватними інтересами, між вимогами, які висуваються до лікаря та споживача медичної послуги з боку держави та суспільства. Оскільки суспільство не може повністю задовольнити інтереси і потреби всіх соціальних груп, які займають в ньому різне соціально-економічне та політичне положення, то дер-

жава діє в ролі легального та легітимного інституту, який має вирішувати і управляти соціальними конфліктами на основі закону та встановлених правових норм [11, с. 17, 18].

З позицій конфліктологічного підходу, публічно-управлінські відносини у сфері ДРТ розглядаємо крізь призму потреби суспільства в гармонізації відносин між окремими громадянами, групами громадян, інституціями громадянського суспільства та органами публічної влади, між якими можуть виникнути серйозні суперечності, розходження, конфлікти у підходах та трактуваннях застосування ДРТ тощо.

Досить поширеним у сучасному публічно-управлінському дискурсі є діяльнісний підхід. Він ставить за мету пояснити соціальний процес з огляду свідомої активності суб'єкта та категоріальної визначеності його структур, до яких можна віднести мету, мотив, стратегію, програму, ресурси, засоби, методи, способи дії та результат. Істотною ознакою людської діяльності (включно із публічною службою) є її визначеність метою, і тому вона характеризується як цілепокладання – свідоме формування і практичне досягнення мети, тобто продукування оновленої дійсності [12]. Діяльнісний підхід базується на тому, що суспільство, державне регулювання, суспільні сфери діяльності, публічне управління тощо створені і функціонують лише завдяки активній діяльності їх суб'єктів. Це повністю актуально для досліджень сфери застосування ДРТ, оскільки без особистою активності споживачів цього виду послуг та інших суб'єктів взаємодії в цій сфері, галузь застосування ДРТ в нашій країні не була б створена і не розвивалася б в принципі. Тому зі засад діяльнісного підходу дослідження публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ вивчають як створення та вдосконалення алгоритмів для ініціювання процесів у цій сфері, а також налагодження дієвого співробітництва всіх суб'єктів.

Питання дослідження різних моделей взаємодії у публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ на сучасному етапі потребують, на нашу думку, застосування компаративного підходу. Компаративним аналізом прийнято вважати опис і пояснення схожості і відмінностей (головним чином відмінностей) умов або результатів розвитку соціальних одиниць, зазвичай – регіонів, країн, суспільств і культур. Такий підхід може бути застосований до будь-якого соціального явища чи процесу, оскільки, як зазначає один із засновників компаративного методу Н. Смелзер, його обмеженість виникає лише за умови наявності відмінностей, які не можуть бути безпосередньо порівняні. Він зазначає, що будь-яка соціогуманітарна наука будується на відмінностях між людьми і соціальними устроями [13, с. 6, 7]. В основі компаративного методу лежить порівняння, яке пронизує весь процес пізнання від його найнижчих форм до найвищих. Головне порівняно полягає не у встановленні відношень, а в їх пізнанні шляхом порівняння [14, с. 254]. Тобто у контексті нашого дослідження, компаративний аналіз передбачає зіставлення різних компонентів структури ієрархічних, інфраструктурних та правових компонентів публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ для встановлення загальних і специфічних подібностей і відмінностей між ними. Незважаючи на наявність певної свободи у виборі параметрів для зіставлення, компаративний аналіз завжди будується за такими принципами, як: порівнянність явищ, інститутів та інституцій; відповідність один одному різних рівнів, форм і видів елементів по-

рівнюваних систем; врахування історичних, національних, економічних, соціально-політичних та інших умов, в яких виникають і функціонують порівнювальні явища чи процеси; встановлення не тільки загальних рис і ознак, а й особливостей; порівняння процесів і явищ не лише у статичності, а й у динаміці [15, с. 29-34]. На нашу думку, перераховані принципи є актуальними і для дослідження публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Унаслідок виконаного аналізу різних методологічних підходів до наукового пізнання можна зробити висновок, що дослідження публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ має багатокомпонентний та мультидисциплінарний характер. Для дослідження проблематики публічно-управлінських відносин у сфері застосування ДРТ доцільним є застосування мультидисциплінарної методології на засадах системного, структурно-функціонального, гуманістичного, інституціонального, діяльнісного, конфліктологічного, компаративного. До перспектив подальших розвідок у цьому напрямі можемо віднести деталізацію методів дослідження в межах окреслених методологічних підходів.

Список використаних джерел

1. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 365 с.
2. Карпенко В. В. Особливості застосування системного підходу при дослідженні комплексного розвитку сільських територіальних громад // Актуальні проблеми державного управління. 2010. № 1 (37). С. 396–404.
3. Оболенський О. Ю., Корольок Ю. Г. До питань методології системного пізнання складних систем // Наук. вісн. Академії муніцип. упр. 2010. № 3. С. 164–177. (Серія : Управління).
4. Гасюк І. Л. Підходи до дослідження системи державного управління розвитком фізичної культури і спорту // Державне управління і місцеве самоврядування. 2010. № 4(7). С. 164–176.
5. Щербак Н.В. Розвиток корпоративної культури в умовах реформування місцевого самоврядування в Україні. : автореф. дис.... канд. наук. з держ. упр.: 25.00.04 / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2016. 20 с.
6. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
7. Ільченко Н.М. Методологія дослідження проблем державного управління: інституціональний підхід // Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 1(39). URL : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/1/06.pdf>. (дата звернення: 01.09.2021)
8. Управління суспільним розвитком: словник-довідник / за заг. ред. А.М. Михненка, В.Д. Бакуменка ; уклад. : В.Д. Бакуменко, С.О. Борисевич, О.А. Бутрін [та ін.]. Київ : НАДУ, 2006. 248 с.
9. Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. Минск : Скакун В. М., 1998. 896 с.
10. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Нац.акад.держ.упр. при Президентіві Укра-

їни. Київ: НАДУ, 2011. Т. 6 : Державна служба / наук. ред. кол. : С.М. Серьогін (співголова), В.М. Сороко (співголова) [та ін.]. 2011. 524 с.

11. Городенко Л. М. Контексти виникнення мережевої комунікації // Актуальні питання масової комунікації. 2014. Вип. 16. С. 16–25.

12. Петровський П. М. Філософські основи методології державного управління // Демократичне врядування. 2008. – Вип.1. URL : http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/P_Petrovskyi.pdf. (дата звернення: 11.10.2021)

13. Смелзер Н. Дж. О компаративном анализе, междисциплинарности и интернационализации в социологии // Социол. исслед. 2004. № 11. С. 3–12.

14. Каганов Ю.О. Історична компаративістика крізь призму філософсько-методологічного погляду // Наук. пр. історич. факультету Запорізь. нац. ун-ту. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. Вип. 29. С. 250–258.

15. Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Порівняльне право Європи: основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Харків : Одиссей, 2002. 592 с.

Статтю подано: 19.10.2021

Статтю схвалено: 14.12.2021

Yukalo Volodymyr Vasyliovych

*Postgraduate student of the Department of Public Administration and Public Service of the
Institute of Public Administration of the Lviv Polytechnic National University*

ORCID: 0000-0002-0010-9431

e-mail: yukalo0888@gmail.com

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE STUDY OF PUBLIC ADMINISTRATION PROBLEMS IN THE FIELD OF ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGIES

Problem setting. Study of the agenda on regulation of providing the population with services on assisted reproductive technologies is difficult to describe and has a multicomponent nature. This agenda includes aspects of administration at various levels, medical science and practice, ethics, sociology, legal regulation, organizational support, etc. Given the multicomponent and multidisciplinary nature of the agenda, the matter of defining the key methodological approaches to its study arises.

Recent research and publications analysis. The vast majority of developments are devoted to the legal regulation of the provision of assisted reproductive technologies or the purely medical problems, which provides a specific methodological apparatus. Among the modern domestic and foreign scholars studying the above agenda, V. Averianov, S. Browns, V. Knizavevych, D. Puhach, B. Hartmann, M. Shchyrbant et alia focus their findings and applications on the problems of formation and implementation of state policy in the field of healthcare, while S. Antonov, O. Babych, V. Zukin, I. Tsypko et alia deeply study the existing gaps in the legal regulation. V. Bakumenko, I. Gasiuk, V. Kaplenko, O. Obolenskyi et alia dedicate their works to the issues of methodology of studies, including multidisciplinary ones.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. As of today, such allocation lies in a lack of a system of views and a well-established methodology for studies of multidisciplinary agendas in public administration, in particular regarding the regulation of providing the population with services on assisted reproductive technologies.

Paper main body. From the methodological point of view, the agenda on regulation of providing the population with services on assisted reproductive technologies should be expedi-

ently analyzed in terms of systemic, humanistic, institutional, structural and functional, conflict, activity and comparative approaches. We consider each of these scientific approaches as a specific component of study, in order to compile a coherent picture. On the other hand, each of the approaches is a methodological tool that we use to cohesively and thoroughly cover the agenda on regulation of providing the population with services on assisted reproductive technologies in the scope of administrative relations. We assume that the more component the study object, the wider the range of approaches used to study.

Based on the methodological principles of the systemic approach, we consider the agenda of administrative processes in the field of ART application as a coherent system, which is characterized by the following: orderliness and cohesiveness of functioning; cohesiveness, which consists of components: administration at various levels, medical scientific developments and practice of providing medical services, ethics, public attitude (public opinion), legal regulations, organizational, infrastructural and economic support, etc.; location order of the components of the whole, course of processes in a consistently related manner as a part of social development and implementation of medical reform.

The thesis analyzes the methodological approaches to the study of the agenda on provision of medical services on assisted reproductive technologies in Ukraine. The author analyzes general scientific and special scientific methodological study approaches, taking into account the specifics of the topic and its multidisciplinary nature. The public and administrative, medical, ethical, social, conflict, economic, infrastructural and other aspects of studying the agenda of state policy formation in the field of providing assisted reproductive services are determined.

Conclusions of research and prospects for further studies. As a result of the conducted analysis of different methodological approaches to scientific knowledge, we have come to the conclusion that the study of public and administrative relations in the field of ART application is of a multicomponent and multidisciplinary nature. To study the agenda of public and administrative relations in the field of ART application, it is advisable to use multidisciplinary methodologies on the basis of systemic, structural and functional, humanistic, institutional, activity, conflict and comparative approaches. The prospects for further studies in this field include the detailed treatment of study methods within the outlined methodological approaches.

Key words: study methodology; assisted reproductive technologies; state policy; methodological approaches; social changes.

References

1. Khrykov, Ye. M. (2006). *Upravlinnia navchalnym zakladom*. Kyiv: Znan-
nia, 365 p. [In Ukrainian].
2. Karpenko, V. V. (2010). Osoblyvosti zastosuvannia systemnoho pidkhodu
pry doslidzhenni kompleksnoho rozvytku silskykh terytorialnykh hromad. *Aktualni
problem yderzhavnohou pravlinnia*, Issue 1(37), pp. 396-404. [In Ukrainian].
3. Obolenskyi, O. Yu., & Koroliuk, Yu. H. (2010). Do pytan metodolohii
systemnoho piznannia skladnykh system. *Nauk. visn. Akademii munitsyp. upr.*, Issue
3, pp. 164-177. [In Ukrainian].
4. Hasiuk, I. L. (2010). Pidkhody do doslidzhennia systemy derzhavnoho up-
ravlinnia rozvytkom fizychnoi kultury i sportu. *Derzhavne upravlinnia i mistseve sa-
movriaduvannia*, Issue 4(7), pp. 164-176. [In Ukrainian].
5. Shcherbak, N. V. (2016). *Rozvytok korporativnoi kultury v umovakh refor-
muvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini.*: avtoref. dys.... kand. nauk. z
derzh. upr.: 25.00.04; Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia, 20 p. [In Ukrainian].
6. Surmin, Yu. P., Bakumenko, V. D., & Mykhnenkotain; A. M. Kovbasiuka,
Yu. V., Troshchynskoho, V.P., Surmina, Yu. P. (ed.) (2010). *Entsyklopedychnyi
slovnnyk z derzhavnoho upravlinnia*. Kyiv: NADU, 820 p. [In Ukrainian].

7. Ilchenko, N. M. (2011). Metodolohiia doslidzhennia problem derzhavnoho upravlinnia: instytutsionalnyi pidkhid. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, 1(39). URL : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/1/06.pdf>. [In Ukrainian].

8. Bakumenko, V. D., Borysevych, S. O., Butrin, O. A., et. al.; Mykhnenka, A.M., Bakumenka, V.D. (ed.) (2006). *Upravlinnia suspilnym rozvytkom: slovnyk-dovidnyk*. Kyiv : NADU, 248 p. [In Ukrainian].

9. Hrytsanov, A. A. (1998). *Noveishyi fylosofskyi slovar*. Mynsk : Skakun V.M., 896 p. [In Russian].

10. *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia*. (2011). 8 vol., Vol. 6: Derzhavna sluzhba, Kyiv, 524 p. [In Ukrainian].

11. Horodenko, L. M. (2014). Konteksty vynyknennia merezhevoi komunikatsii. *Aktualni pytannia masovoi komunikatsii*, Issue 16, pp. 16-25. [In Ukrainian].

12. Petrovskiy, P. M. (2008). Filozofski osnovy metodolohii derzhavnoho upravlinnia. *Demokratychnе vriaduvannia*, Issue 1. URL : http://lvivacademy.com/vydavnytstvo_1/visnik/fail/P_Petrovskiy.pdf [In Ukrainian].

13. Smelzer, N. Dzh. (2004). O komparativnom analize, mezhdistsiplinaryarnosti i internatsyonalizatsii v sotsiologii. *Sotsyol. yssled*, Issue 11, pp. 3-12. [In Russian].

14. Kahanov, Yu. O. (2010). Istorychna komparatyvistyka kriz pryzmu filozofsko-metodolohichnoho pohliadu. *Nauk. pr. istorych. fakultetu Zaporiz. nats. un-tu*. Zaporizhzhia: ZNU, Issue 29, pp. 250-258. [In Ukrainian].

15. Kharytonova, O. I., & Kharytonov, Ye. O. (2002). *Porivnialne pravo Yevropy: Osnovy porivnialnoho pravoznavstva. Yevropeiski tradytsii*. Harkiv: Odissei, 592 p. [In Ukrainian].

Paper submitted: 19.10.2021

Paper accepted: 14.12.2021

Цитування: Юкало В. В. Методологічні підходи до дослідження проблематики публічного управління у сфері допоміжних репродуктивних технологій // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 3/4 (68/69) : у 2 ч. Ч.1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : НЛТУ України, 2021. С. 65–73. (DOI: <https://doi.org/10.36930/506806>)

Citation: Yukalo, V. V. (2021). Methodological approaches to the study of public administration problems in the field of assisted reproductive technologies. *Efficiency of Public Administration*, Issue 3/4(68/69), pp. 65–73. (DOI: <https://doi.org/10.36930/506806>)